

D O D A T E K

D O G A Z E T Y

K U R Y E R A L I T E W S K I E G O N²³ 3.

Wilno dnia 7 Stycznia v. s. 1829 roku.

Opinie Rady Państwa.

I.

Rada Państwa na Departamencie Praw i na Powszechném Zebraniu, roztrząsawszy zapytanie względem nakładania zaprzeczeń za donosami, i zważywszy:

Że zaprzeczenia takowe, chociaż nie pozbawiają własności, jednakże ścieśniają prawo właściciela;

Że podług praw będących, nakładanie na majątek zaprzeczeń, tak w prywatnych poszukiwaniach, jak i w skarbowych, powinno być czynione na taką tylko część majątku, jaka jest potrzebna na zadosyćuczynienie należących do płacenia pretensy lub uzyskań;

Że w prywatném poszukiwaniu iśćciec, przegrawszy sprawę, wynagradza przeciwnikowi za wszystkie w niej szkody; lecz za donosami w sprawach skarbowych, takowego wynagrodzenia nie bywa, i nie rzadko donosy okazują się fałszywemi, przesadzonemi, robionemi przez ludzi niedostatecznych na odpowiedzialność;

Na rozwiązanie zatrudnień, wynikających przy nakładaniu zaprzeczeń na majątek osób, podpadających skarbowemu uzyskaniu za donosami, na nich weszłemi, na potwierdzenie będących na to praw, przez opinię postanowiła:

1) Za donosami o nadużyciach w administrowaniu skarbowych majątków, albo o roztrwonienu i uszczerbku summ skarbowych, pierwsi, nim one będą w należytem miejscu rozpatrzone i porządkiem ustanowionym wysłędzone, żadnych zaprzeczeń na majątek nie nakładać.

2) Jeżeli po rozpatrzeniu donosu i po wyprowadzeniu prawnym porządkiem śledztwa, wykazane zostanie nadużycie, naliczenie, roztrwonienie, lub uszczerbek summ skarbowych; wtedy nakłada się zaprzeczenie na majątek osób, uzyskaniu podpadających, przez te miejsca, którym podług prawa to zostawiono, tym porządkiem, jaki na to powszechnie ustanowiony.

3) Zaprzeczenie nakłada się na majątek proporcjonalnie do wykazanego przez śledztwo uzyskania.

4) Jeżeliliby w dalszém rozpatrywaniu sprawy, nałożone zaprzeczenie okazało się do ilości przypadającego uzyskania nieproporcjonalném; wtedy, tak o rozciągnięciu zaprzeczenia w zdarzeniu niedostatku, jak i o zdjęciu onego w zdarzeniu

przewyżki, czyni się w tém miejscu, do którego to należy, prawne postanowienie; które się też przywodzi do wykonania sposobem, na to ustanowionym.

Na autentyku własną JEGO CESARSKIEY MOŚCI ręką napisano:

„Ma być podług tego.”

*W obozie pod Szumłą
dnia 11 lipca 1828 r.*

II.

Rada Państwa na Departamencie Ekonomii Państwa i na Powszechném Zebraniu, rozpatrzywszy przedstawienie Ministra Skarbu, względem arendowney administracyi danych na ewikcyę Bankowi Pożyczkowemu majątków niedotrzymanego terminu, i zważywszy, że tym sposobem z jednej strony Bank uniknie zatrudnień, połączonych ze skarbową administracyą tych majątków, a z drugiej majątek obywatelski może zachować się w imieniu,

Przez Opinię zamierza postanowić następujące prawidła, względem arendowney administracyi majątków Bankowi Pożyczkowemu na ewikcyę danych, ale niedotrzymanego terminu:

§ 1. Opisanie (inwentarz) majątku powinien zawierać w sobie wierne oznaczenie wszystkich artykułów dochodu z niego i wszystkich powinności włościańskich. Dla tego powinny być w niem umieszczone:

a) Liczba ciągła, chat czyli dymów, miasteczek podług tego, w jakiej gubernii, jaki sposób obliczania jest we zwyczaju.

b) Zabudowanie dworne i włościańskie.

c) Ilość ziemi, uroczysk do majątku należących, z oddzieleniem dwornych od włościańskich, jakoto: ziemi uprawney, sianożęci, wygonów, pastwisk, pustoszy i lasów.

d) Ilość dwornego nsiewu.

e) Osobne zaprowadzenia, ze zwyczajném gospodarstwem połączone, jakoto: obory, pastwa, pasieki i pszczelniki, sady owocowe i tym podobne.

f) Osobne artykuły czynszowe, jako to: młyny, tonie rybne, browary, karczmy, i tam daley.

g) Liczba dni roboczych, czyli panszczyzny, takóž szarwarków, gdzie się one znajdują, kładąc pierwszych nie więcej, jak trzy na tydzień, konnych i pieszych, a ostatnich dwanaście na rok.

h) Ilość powinności w naturze, gdzie się one znajdują, które jednakże tak powinny być pro-

porębowane, iżby mogły wynagrodzić odpowiednią część trzech dni roboczych w tygodniu.

2) Liczba ludzi dwornych przy fabrykach, w folwarkach i na posłudze.

§ 2. Jeżeli włościanie są na czynszu, tedy majątki takie nie oddają się, ani w dzierżawę arendowną, ani w administracyą. Do nich naznacza się administrator, lub na jego miejscu burmistrz, dla wybierania czynszów; jeżeli zaś znajdujących się osobne artykuły czynszowe, tedy te oddają się pooddzielnie w dzierżawę czteroletnią przez licytacyą czyli targi publiczne, z należytem zabezpieczeniem.

§ 3. Ilość czynszu mają naznaczać Izby Skarbowe, za utwierdzeniem Gubernatorów Cywilnych, w miarę rzeczywistej możności, bez zbitecznego obciążenia włościan; ostateczne zaś oznaczenie czynszu, lub w niektórych nieuniknionych zdarzeniach jego odmienienie, zostawuje się Ministrowi Skarbu.

§ 4. Ludzie dworni, niepotrzebni do gospodarstwa w majątku, wypuszczają się za pasportami, albo osiedlają się w majątku; koniecznie zaś potrzebni do zaprowadzeń ekonomicznych, otrzymują wyznaczone utrzymanie.

§ 5. Jeżeli wszyscy włościanie, albo część ich odbywają powinność swoją roboczną, takie majątki oddają się w dzierżawę arendowną na lat sześć lub dwanaście.

§ 6. Dla tego życzący wziąć, wzywają się do miejscowej Izby Skarbowej dla targów, które odbywają się w obecności Gubernatora Cywilnego, Prokuratora Gubernialnego, i Marszałka Gubernialnego lub sprawującego jego obowiązki, gdzie życzącym wziąć okazuje się ilość rocznego dochodu, na opisanu (inwentarzu) oparta, i główne warunki arendownego kontraktu.

§ 7. Kontrakta arendowne na każdy majątek utwierdzają się przez Ministra Skarbu. Te kontrakta zawierają się na majątki w guberniach Wielko-rossyjskich, stosując się do miejscowego ich położenia, i, ile natura rzeczy pozwala, do kontraktów na majątki arendowne w guberniach zachodnich. W powszechności mają one w sobie zawierać szczegóły dotyczące się objęcia, zarządu i zdania majątku.

§ 8. Względem szacunku ewikcyi i czasu ich złożenia, dobrowolnych tranzaktów z włościanami, odpowiedzialności za naruszenie postanowień arendownych, odebrania majątków arendownych od nierzetelnych ich dzierżawców, nadzoru Marszałków około wypełnienia warunków, opieki włościan i ich żywności; przyjąć za ośnowę prawidła, w roku 1806, 1807, 1818, 1823 i następnych latach wydane, i trzymać się ich podług możności; w zdarzeniu zaś szczególnych okoliczności, rozwiązania wymagających, Minister Skarbu ma o tem przedstawiać Komitetowi Ministrów.

§ 9. Jeżeli nie będą stawić się życzący wziąć majątek w dzierżawę arendowną, wtedy go oddawać w zarząd (administracyą) podług szczególnej instrukcyi, której za ośnowę służą opisy (inwentarze).

§ 10. Zarządcom majątków arendowych zostawiają się za ich trudy też same wygody, jakie otrzymują administratorowie arend skarbowych.

§ 11. Gdy zdarzy się trudność oddania majątku w zarząd (administracyą); wtedy naznacza się osobny zarządca z płacą podług umowy, al-

bo naznacza się starosta z samychże włościan, jeżeli majątek mniej znaczny.

§ 12. Jeżeli w majątkach, w których włościanie odbywają roboczną, nie masz osobnych zaprowadzeń, które potrzeba podpierać, i jeżeli są pewni, iż mogą czynsz wypłacać, tedy, zamiast robocznego, może być na nich czynsz nałożony, z tem atoli, iż w zdarzeniu niewypłatności, mają być znówu powróceni do robocznego, również, jak i ci, którzy, przy obroceniu majątku w arendowny, zostawali na czynszu.

§ 13. Łasy, jeżeli się znajdują w majątku, oddają się w zawiadywanie leśnej części, dla otrzymania z nich podobneyże korzyści, jaką otrzymywał sam obywatel, bez żadnego z resztą ich psucia lub niszczenia.

§ 14. Fabryki w majątkach, uważając podług okoliczności i ważności ich, mogą być wypuszczane w arendę oddzielnie od majątku.

§ 15. Do wzięcia majątków w arendę, do zarządu (administracyi), a równie i na zarządców, przypuszczają się obywatele (pomieszczyki), szlachta, i urzędnicy; dalsze artykuły czynszowe, z których włościanie nie są obowiązani do robocznego, mogą być oddawane w arendę i innego stanu ludziom; a do dzierżawienia fabryk, chociażby w nich robili włościanie i ludzie dworni, przypuszczają się kupcy; przy czem określa się miara roboty, płacy i utrzymania tych ludzi z należytą dokładnością.

§ 16. Jeżeli dochodami z majątku, w arendownej administracyi znajdującego się, rzeczywiście wypłacony będzie cały dług Banku w ciągu 34ch lat, od dnia oddania majątku w taką administracyą, albo i prędzej, i żadnych nie będzie zostawało niedoimek, wtedy Bank publikuje, iż majątek powraca się tej osobie, od której wszedł na ewikcyą, albo, w zdarzeniu śmierci tej osoby, prawnym jej sukcesorom.

§ 17. Lecz jeżeli po upłynieniu 34ch lat dług niewypłaca się, wtedy Bank publikuje o jego sprzedaży, i nakoniec sprzedaje podług Bankowych prawideł. Jeżeli i w tem zdarzeniu, równie, jak i przy wzięciu majątku w administracyą arendowną nie znajdą się życzący go kupić, wtedy majątek zostaje bez powrotu pod władzą Banku, i Bank w żadne rozrachunki z pierwszym właścicielem nie wchodzi, nie obowiązując się wręcić i w ciągu 34ch lat do odpowiedzialności jemu z administracyi.

§ 18. Jeżeli w ciągu 34ch lat dłużnik lub następny jego, zechcą, przy zdarzonej możności, wykupić swój majątek, wykup ten dozwala się, i całkowitą summą i częściami; lecz do zupełnego uspokojenia długu, majątek pozostaje w władzy Banku. A jeżeli wykupiciel cały dług, na majątku będący, uspokoi, wtedy przelewać mu kontrakt arendowny, ażeby po wyśściu jego terminu, sam on przyjął od arendownika majątek. Zresztą od niego zależeć będzie umówić się z arendownikiem, o znikczemnienie kontraktu i przed terminem.

Na autentyku opinii własną JEGO CESARSKIEY MOŚCI ręką napisano:

„Ma być podług tego.”

St-Petersburg

15 października 1828 r.

UKAZY RZĄDZĄCEGO SENATU.

O nieuzyskiwaniu poszlin z takich majątków, które przechodzą do bliższych krewnych z pierwszeństwem przed innymi sukcesorami przy rozdzielaniu tego majątku.

Wedle Ukazu JEGO CESARSKIEY MOŚCI, Rządzący Senat na Powszechném Zebraniu pierwszych trzech Departamentów, słuchali wyciągu ze sprawy o uzyskiwaniu poszlin przy rozdzielaniu majątków sukcesyjnych. Rozkazał: ponieważ Naywyższego Ukazu z dnia 27 listopada 1821 artykułem 1szym rozkazano uzyskiwać poszliny od praw przedaźnych, zastawnych, chybionego terminu, zapisów darownych i testamentów, przy przechodzeniu majątku mimo bliższych sukcesorów do dalszych; o uzyskiwaniu zaś takowych poszlin od aktów pomiędzy bliższymi sukcesorami dzieleżych postanowienia nie masz, a i działki takowe zależą od woli następców, od dogodności i miejscowego położenia majątków, w jakimém zdarzeniu dopłata pieniędzy, dla zrównania części niepodobnego do rozdzielania majątku, rozwiązana ukazem 8 sierpnia 1762 roku; przeto w tym względzie przyznając, że wypłata przy podziale majątków spadkowych, przez jednych następców drugim dozupełniających sumę za wydzielone im z pierwszeństwem części, nie jest kupłą majątku, a zatem nie podlega i uzyskaniu poszlin wieczystych, dać o tém wiedzieć: Izhom skarbowym Witebskiej, Wileńskiej i Inflanckiej przez ukazy, które, dla uprzedzenia niewyrozumiałości w tej rzeczy, posłał i do wszystkich dalszych Skarbowych Izb i Expedycyj, do Rządów Gubernialnych i Obwodowych, również uwiadomić i P. Ministra skarbu, a do Najświętszego Rządzącego Synodu, do wszystkich Departamentów Rządzącego Senatu i do Powszechnych ich Zebrań posłać uwiadomienia. Dnia 17 sierpnia 1828 roku. (Z Powszechnego Zebrania pierwszych trzech Departamentów).

O dozwoleniu obywatelom miast i włościanom obierać, na miejskie i wiejskie obowiązki, urzędników i szlachtę.

Rządzący Senat słuchali: naprzód, raportu P. Ministra Spraw wewnętrznych, że sprawujący obowiązek Sekretarza Państwa, Sekretarz Stanu Marczenko, komunikował temuż P. Ministrowi, dla należytego wypełnienia, kopią Naywyższej potwierdzonej, na dniu 6 przeszłego listopada, Opinii Rady Państwa, następujący na przedstawienie Zarządzającego Ministerium spraw wewnętrznych, Rzeczywistego Tajnego Radcy Łańskiego, o dozwoleniu obywatelom miast i włościanom obierać, na miejskie i wiejskie obowiązki, urzędników i w ogólności szlachtę. Takową kopią w kopii tenże P. Minister spraw wewnętrznych przedstawia Rządzącemu Senatowi, dla uczynienia zależących od niego rozrządzeń. I powtóre, dołączonej przy tymże raporcie kopii Opinii Rady Państwa, w której wyrażono: „Rada Państwa na Departamencie praw i na Powszechném Zebraniu, rozpatrzywszy przedstawienie Zarządzającego Ministerium Spraw wewnętrznych, o dozwoleniu obywatelom miast i włościanom obierać, na obowiązki miejskie i

wiejskie urzędników, i w ogólności szlachtę; zważywszy oraz: a) że obieranie szlachty i urzędników do zajęcia obowiązków, przez wybory wiejskie, pozwoloném jest mocą Urządzenia o guberniach; i b) że, w ogólności, dozwolenie takowe, podając sposób zajmowania obowiązków przez ludzi doświadczonych i umiętnych, w miejscu nieznających pisma włościan, może być pożytecznym ze względu na same nawet obowiązki, które zależą od wyboru miejskich zgromadzeń, a wypełnieniem których zatrudniają się także kupcy i mieszczenie, zastępując niedostatek ludzi świadomych sposobu postępowania w sprawach, oraz z przyczyny nieładu, jaki koniecznie musi wyniknąć z ciągłego spełniania, przez trzy lata, obowiązku; przez opinię stanowi: 1) W razie niedostatku osób, dla zajęcia miejsc osadzanych w guberniach przez wybory zgromadzeń miejskich i włościańskich, należących do tych zgromadzeń, miejsca rzeczzone mogą być zajmowane: jak przez szlachtę, tak, w ogólności, i przez urzędników, ale nie inaczej, jak z wyboru samych zgromadzeń i z własnego na to zgodzenia się wybieranych. 2) Obranych tym sposobem urzędników i szlachtę, jeżeli przeciwko nim nie ma żadnej przyczyny, potwierdzać mają na obowiązki Rządu gubernialne. 3) Szlachcie lub urzędnik, dobrowolnie przyjąwszy na siebie takowy obowiązek, nie może, do upływu trzechlecia, opuścić go pierwsi, nim Zgromadzenie nie wynajdzie na jego miejsce innego. 4) Zaczem, zajęcie wakujących miejsc, zależących od wyborów miejskich i ziemskich, powinno już zależeć właściwie od Zgromadzeń, a do Rządu Gubernialnego odnosi się tylko potwierdzenie przedstawionych osób do zajęcia miejsc wakujących.” Na tę opinię własną JEGO CESARSKIEY MOŚCI ręką napisano: „Ma być podług tego.” St. Petersburg, dnia 6 listopada 1828 roku. Rozkazał: o tej Naywyższej potwierdzonej przez JEGO CESARSKĄ MOŚĆ Opinii Rady Państwa, dla wiadomości, opublikowania i należytego, w potrzebném zdarzeniu, do kogo się odnosić będzie, wypełnienia, uwiadomić przez ukazy wszystkie Rządy Gubernialne i Obwodowe, miejsca urzędowe, także PP. Ministrów, Sprawującego obowiązek Kontrolera Państwa, Wojennych Jenerał-Gubernatorów, Wojennych Gubernatorów zarządzających sprawami cywilnymi, Jenerał-Gubernatorów i Naczelników miast; a do Najświętszego Rządzącego Synodu, do wszystkich Departamentów Rządzącego Senatu i do Powszechnych ich Zebrań przesłać uwiadomienia. Grudnia 12 dnia, 1828 roku. (Z Igo Departamentu).

UKAZY RZĄDZĄCEGO SENATU W TREŚCI.

D. 17 grudnia 1828 roku z Departamentu Granicznego, o skassowaniu Kantoru Granicznego Ekaterynosławskiego. (Gaz. Sen. 1828 N. 51).

D. 19 grudnia 1828, z Igo Departamentu, z objaśnieniem niektórych §§ Naywyższej wydane dnia 28 września 1827 postanowienia dla Tatarów włościan i właścicieli ziemskich w gubernii Tauryckiej. (Gaz. Sen. 1828 N. 51).

D. 21 grudnia 1828 z Igo Departamentu, z oświadczeniem MONARSZEGO zadowolenia

urzędników, którzy należeli do odkrycia prawdy, w sprawie o zabójstwo włościanina Stefana Borodina, a mianowicie: tobołskim: prokuratorowi gubernialnemu, assesorowi kollegialnemu *Kri-denerowi*, poliameystrowi assesorowi kollegialnemu *Alexiejewu*, radcy sądu gubernialnego tobołskiego radcy honorowemu *Jaszynowi* i honorowemu tobołskiemu porucznikowi *Kuzniecowi*. (N. 52).

D. 21 grudnia 1828, z Igo Departamentu, o zostawieniu pod wiedzą Dróg Komunikacyi dzieci żołnierskich, których dziadowie i oycowie zostawali w tejże wiedzy. (N. 52).

D. 22 grudnia 1828 roku z Powszechnego Zebrania Departamentu 4, 6 i Granicznego, o tém, ażeby na rzecz fiskalów w guberniach nadbaltyckich, w sprawach śledztwienych i kryminalnych, nagrody nie przysądzać. (N. 52).

D. 24 grudnia 1828 r., z Igo Departamentu, o liczeniu, przy pobieraniu w 1829 roku poszlin, rubla srebrnego po r. 5 k. 60. (N. 52).

Dnia 24 grudnia 1828, z Igo Departamentu, względem komenderowania, dla czasowego sprawowania obowiązków kassyerów powiatowych, osobnych urzędników. (N. 52).

D. 24 grudnia 1828 roku, z Igo Departamentu, o rozwiązaniu, że znajdujący się w służbie, niemający rang oberoficerskich, ludzie, ze stanu podatkowego, nie mogą być uwalnieni dla przeznaczenia do innych obowiązków. (N. 52).

D. 26 grudnia 1828 r., o potwierdzeniu, ażeby zapotrzebowania Kontroli Państwa były spełniane bez odwłoki. (N. 52).

D. 26 grudnia 1828 r., z Igo Departamentu, względem uczynienia po niektórych guberniach dobrowolnej składki dla utworzenia summy na rozszerzenie szczepienia ospy. (N. 52).

D. 26 grudnia 1828 r., z Igo Departamentu, o tém, iżby kopie wyroków Izb Kryminalnych, w sprawach o przekradanie wódki z zakładów, przesyłane były do Wice-Gubernatorów. (N. 52).

D. 27 grudnia 1828 r., z Igo Departamentu, o obrócie kapitałów dla opatrzenia ubogich stanu duchownego w kassach zachowawczych na dawniejszej podstawie, i o powracaniu ich z przypadającymi procentami po upłynieniu trzech miesięcy. (N. 52).

D. 27 grudnia 1828 r. z Powszechnego Zebrania pierwszych trzech Departamentów, o tém, jak postępować z dziećmi wojskowych dezertarów, którzy powrócili zza granicy, spółdzonemi poza granicami Rosyi? CESARZ JEGOMOŚĆ, d. 9 grudnia r. t. opinią Rady Państwa utwierdzić raczył i wypełnić zozkazał: z dziećmi wojsko-

wych dezertarów, którzy powrócili zza granicy, spółdzonemi nie w granicach Rosyi, postępować, jak z niewależącemi do żadnego stanu, zostawując im wolność obierania rodzaju życia, podatkowego stanu, lub zapisywać się na powszechném prawie do służby wojskowej. (N. 52).

D. 27 grudnia 1828 r., z Igo Departamentu, o zabronieniu przywozu romu lub araku rzekami: Niemnem i Bugiem na statkach i płytach dla ludzi roboczych i o dalszém, pozwalając mieć te trunki w ilości, oznaczoney § 162 ustawy Tamożenney, samym szyprom lub passażerom, jeśli oni nie są ze stanu prostego. (N. 53).

D. 7 grudnia 1828 r. z 2go oddziału 5go Departamentu, o byłym Gubernatorze Cywilnym Kałużkim, uznany za niewinnego, o samowolne jakoby strzymanie przezeń uzyskiwania z włościan skarbowych podatków dla niedostatku na ich wyżywienie zboża i o dalszém. (N. 50).

D. 7 grudnia 1828 r. z Igo Departamentu, o wyszukaniu i oddaniu pod sąd wojskowy podporucznika Czeremisinowa. (N. 50).

Dnia 10 grudnia 1828 r., z Heroldyi, o tém, ażeby przeznaczeni na służbę do obwodu Kaukaskiego do obowiązków kancelaryjnych, urzędnicy z rangą assessora kollegialnego, służyli tam nie mniej, jak trzy lata. (N. 50).

D. 12 grudnia 1828 r., z Powszechnego Zebrania pierwszych trzech Departamentów, o wykreśleniu z formalnego opisu radcy kollegialnego Czasownikowa napomnienia, uczynionego mu za Najwyższym Rozkazem 1827 r. (N. 50).

D. 12 grudnia 1828 r. z Powszechnego Zebrania pierwszych trzech Departamentów, względem naznaczania ludzi różnego stanu do służby cywilnej. (N. 50).

D. 12 grudnia 1828 r. z Igo Departamentu o sądzeniu sądem wojskowym kontrabandyistów, którzy przy zatrzymaniu okazały sprzeciwienie się straży Tamożenney i Kordonowej, albo Policji miejscowej. (N. 50).

O ponowieniu zaleceń po wszystkich miejscach, ażeby przesyłane były do Kontroli Państwa wiadomości o summach, wydanych z Kassy i wniesionych do niej przez różne miejsca i osoby. (Z Igo Departamentu). (N. 50).

D. 13 grudnia 1828 r. z Igo Departamentu, o dozwoleń St.-Petersburskim prywatnym Makleróm i Notaryuszóm czynić zapisywanie wexlów i pism pożyczkowych i o dalszém. (N. 50).

D. 14 grudnia 1828 r. z Igo Departamentu, o ponowieniu zaleceń po wszystkich miejscach, ażeby w przesyłaniu aresztantów ściśle zachowywana była moc ukazu 28 marca 1819 r. (N. 50).